

HAVENKRANT

SAMEN MET BEWONERS, BEDRIJVEN EN GEMEENTEN BRENGT HET HAVENBEDRIJF ROTTERDAM EEN MOOIE, VEILIGE EN BEREIKBARE HAVEN DICHTBIJ - NR. 32 JAARGANG 8 - DECEMBER 2016

AFSCHEID VAN DE BERGE STAHL

*David was
twintig jaar
agent van deze
ijzerertsreus*

P. 10

*Win
DE GROTE
NEDERLANDSE
KUNSTKALENDER
2017*

FOTO: RIES VAN WENDEL DE JOODE

Cyberaanvallen

Zo wapent de haven
zich ertegen

P.3

Noordereiland

Vaart binnenkort
weg, als het aan
Joe Cillen ligt

P.4

Havenkunst

Speel de quiz
en win!

P.6-7

ONDERTUSSEN BIJ Damen Shiprepair

27-10-2016
13:20 UUR

FOTO: SJAAK VERSTEEG

Roest geen bezwaar. Hobbyfotograaf Sjaak Versteeg legt graag de rauwe kant van de haven vast.

Als ijzerwerker bij Damen Shipyards in Schiedam heeft Sjaak alle kansen om de haven in zijn industriële glorie te vereeuwigen. Zoals dit schip dat in het droogdok lag voor een reparatie. 'Met die twee boegschroeven, prachtig beeld', zegt Sjaak die sinds een kleine twee jaar geregeld zijn havenfoto's op Instagram plaatst. 'Dat levert inmiddels steeds meer reacties op', zegt hij. Maar om die reacties gaat het Sjaak niet in de eerste

plaats. 'Ik vind het gewoon leuk om iets van de haven te laten zien zoals ik die ervaar. Op de scheepswerf of de plekken waar ik kom voor mijn werk.' En zo vult zijn Instagram-account zich met verweerde scheepsboegen, gestapelde containers, kranen in actie, de markeringen op een ballasttank, een roestige scheepsketting. 'De haven zoals ik hem graag zie', vat Sjaak samen: 'Eentje waar wordt gewerkt.' [INSTAGRAM.COM/SJAAKVERSTEEG/](https://www.instagram.com/sjaakversteeg/)

DE HAVENSPOT VAN filmster Jasper Wessels

Sinds drie jaar schittert de Rotterdamse haven op het 40 meter brede en 4,5 meter hoge scherm op station Rotterdam Centraal. Filmmaker Jasper Wessels (41) produceerde al meer dan 140 films voor dit bijzondere scherm.

'De haven is een speeltuin voor grote kinderen'

Het scherm is een geweldig concept, vindt Jasper. Zeker omdat er geen reclame op te zien is. Elk kwartaal toont het scherm een nieuwe selectie seizoensgebonden beelden. 'De haven verandert steeds. Je moet nieuwe beelden blijven maken.' Voor de mooiste filmbeelden, klimmen Jasper en zijn vaste cameraman gerust in de hoogste kranen.

Ook stapt Jasper regelmatig in een helikopter en ging hij met de Douane op zoek naar illegale waar op schepen. 'De haven is een speeltuin voor grote kinderen.' Een wens kwam dit najaar uit toen hij een kraanschip van Heerema bij Landtong Rozenburg mocht vastleggen. 'Die offshore-eilanden zijn zo bizar groot. Je weet alleen nooit wanneer zo'n schip er

ligt. Vaak wil ik er gaan filmen, maar dan is het schip al weg.' In de zomer gaat hij in zijn vrije tijd graag naar een andere favoriete spot in de haven: het Maasvlaktestrand. 'Tegen een uur of vijf gaat iedereen naar huis om te eten. Wij steken dan de barbecue aan en genieten van ons privéstrand. We hebben daar al heel wat zeehondjes gezien.'

FOTO: THEO VAN PELT

Allard Castelein, CEO Havenbedrijf Rotterdam, ondertekende recent een pleidooi voor versnelling van de overgang van fossiele naar hernieuwbare energiebronnen.

Waarom heeft het Havenbedrijf van Rotterdam het pleidooi ondertekend, terwijl olie de spreekwoordelijke kurk is waarop de haven drijft?

'Sterker nog, we waren een van de initiatiefnemers. Met het Klimaatakkoord van Parijs heeft Nederland afgesproken om in 2050 de uitstoot van broeikasgassen te verminderen met 80 tot 95 procent. Dat is voor de haven een enorme uitdaging, want onze industrie gebruikt veel fossiele energie en grondstoffen. Maar uitstellen van de transitie is niet verstandig. Dan wordt elders in Europa wel geïnvesteerd in nieuwe techniek en gaat Rotterdam achter lopen. Versnellen is daarom beter. Rotterdam heeft nu sterke, moderne bedrijven en wil ook in nieuwe, duurzame technieken koploper zijn. Bedrijven willen zich ook inzetten voor het terugdringen van CO₂, maar hebben behoefte aan duidelijke afspraken voor de lange termijn.'

Wat houdt het pleidooi in?

'De CEO's van een aantal grote bedrijven pleiten voor de versnelling van de energietransitie. Daarvoor is een ondernemende, stimulerende overheid nodig die voor bedrijven de ruimte creëert om hun rol in deze energietransitie in te vullen. Met het pleidooi sporen we de regering aan om vier zaken prioriteit te geven: 1. Het maken van een klimaatwet waardoor er duidelijkheid komt over het klimaatbeleid op lange termijn; 2. Het opnemen van een minister voor economie, klimaat en energie in het nieuwe kabinet; 3. Een onafhankelijke klimaatautoriteit die zorgt voor de continuïteit;

IN 2050 IS ONZE INDUSTRIE NAGENOEG CO₂-NEUTRAAL

4. Een nationale investeringsbank voor investeringen in verdere innovatie en grote energieprojecten. Het pleidooi heeft inmiddels de steun van ruim veertig bedrijven.'

Wat betekent dit voor de haven?

'Fossiele energie en grondstoffen blijven de komende decennia heel belangrijk. Denk alleen al aan benzine en kerosine die voorlopig onmisbaar zijn. We blijven daarom de bestaande industrie faciliteren en willen die efficiënter en schoner maken. Tegelijkertijd spannen we ons in om industrieën gericht op hernieuwbare energie, *biobased* industrie en circulaire processen te ontwikkelen. De energietransitie gaat decennia duren. Sommige nieuwe technieken staan nog in de kinderschoenen. Een precieze blauwdruk voor de energietransitie is dan ook niet te geven. In Rotterdam hebben we bedrijven die tot de top van de wereld behoren. Met elkaar zijn we in staat de energietransitie vorm te geven en te zorgen dat Rotterdam in 2050 nog steeds een concurrerend, sterk industrieel cluster heeft, maar dan nagenoeg CO₂-neutraal. Met verschillende projecten werken we daar nu al aan, bijvoorbeeld het gebruik van restwarmte van de industrie voor stadsverwarming, het afvangen van CO₂, het aantrekken van *biobased* industrie en het maken van windmolens voor de nieuwe windmolenparken op de Noordzee.'

GESPOT *Smickel Inn*

waar de weg ophoudt • het niemandsland begint • waar industrie staat • tot aan de rand van de zee [...] daar in het niets • waar perspectief geen houvast heeft • staat een snackbar in de vlakte • alleen tegen de wind

Deze regels komen uit het gedicht 'Hollands Landschap' van de Rotterdamse dichter Hans Wap. De bewuste snackbar is de Smickel Inn, ook wel 'Het balkon van Europa', van

John en Els Hofman op de Maasvlakte. Met recht een gedicht waard, want de locatie is uniek.

Met de industrie in de rug en de Noordzee in het vizier, is dit dé plek om schepen te spotten. Containerschepen, cruiseschepen, olietankers: ze varen hier allemaal langs. Met helder weer kijk je op Scheveningen. En terwijl je van je patatje geniet, kun je zomaar een zeehond of bruinvis spotten.

FOTO: THEO VAN PELT

Waar de wind vrij spel heeft, wordt het gedicht van Hans Wap werkelijkheid en... *...daar mag je een bestelling plaatsen • hoe Hollands kan een landschap zijn • één patat • één frikadel • en twee kroketten* Slag Maasmond 10, Maasvlakte **BALKONVANEUROPA.VPWEB.NL**

Elk havennummer zijn eigen verhaal. Aan de Colorado-weg 20 zit de Gezamenlijke Brandweer, of 'GB'.

Zij voorkomt en bestrijdt brand in het haven- en industriegebied. De GB is een samenwerking van de gemeente en meer dan vijftig bedrijven. Naast incidentbestrijding doet de GB ook aan opleidingen, adviezen en verkoop en verhuur van brandbestrijdingsmiddelen. Burgemeester Aboutaleb is de 'baas' van de brandweer. **GEZAMENLIJKE-BRANDWEER.NL**

Haven
8210

Zo wapent de haven zich tegen cyberaanvallen

FOTO: MARC NOLTE

- » Hackers en cybercriminelen vormen een reële bedreiging voor overheden en bedrijven
- » Het Havenbedrijf Rotterdam maakt serieus werk van digitale beveiliging
- » Want ook de Rotterdamse haven is een mogelijk doelwit

Digitale rampspoed trof de haven afgelopen 2 november. Maar gelukkig ging het om een oefening. Bestuurders en managers trainden hoe te reageren wanneer een elektronische aanval leidt tot uitval van kritische computersystemen. Burgemeester Aboutaleb deed ook mee aan de oefening. Tegen wie en wat wapent het Havenbedrijf Rotterdam zich? Tegen criminelen die bestanden versleutelen en riant vergoedingen vragen om dat weer ongedaan te maken. Tegen cyberterroristen die de haven digitaal willen raken. Tegen buitenlandse concurrenten, die azen op bedrijfsgeheimen. Tegen hackers die voor de kick systemen aanvallen. Digitale aanvallen zijn aan de orde van de dag. De top van het Havenbedrijf ontvangt bijvoorbeeld *phishing mails* die heel echt lijken en doelgericht zijn. De afzenders hebben zich goed verdiept

in de organisatie en de mensen die er werken. Zo ontving een hoge financiële man een phishing mail van een collega-directielid met de vraag om met spoed geld over te maken op een rekeningnummer. 'Ik leg later wel uit waarom', staat in de mail. Ook aan de andere 1200 medewerkers van het Havenbedrijf worden dagelijks malafide berichten verstuurd. Meer dan 95 procent van die mails wordt tegengehouden.

PIJNPUNTEN VASTSTELLEN

Bedreigingen te over, daarom houden zes ict-ers bij het Havenbedrijf zich dagelijks bezig met *cyber security*. Sinds halverwege 2016 bestaat er een programma dat de weerstand tegen digitale aanvallen moet verhogen. Havenmeester René de Vries, die al verantwoordelijk was voor de fysieke veiligheid in de haven, bekleedt nu ook de functie van Port Cyber Resilience Officer. *Resilience* betekent weerstand en de Havenmeester is verantwoordelijk voor het verhogen van het veiligheidsbewustzijn. Om dat te bereiken werken het Havenbedrijf, de gemeente, Deltalinqs (ondernemersvereniging van de havenbedrijven en industrie) en de politie samen. Zo hield Deltalinqs op 30 november in stadion De Kuip een conferentie om

Phishing: een vorm van internetfraude. Een oplichter stuurt een mail die de ontvanger naar een valse webpagina moet lokken. Die mails lijken afkomstig van echte instanties, maar zijn dat niet.

ondernemers bewust te maken van het belang van digitale beveiliging. Thema's als cybercrime, drugssmokkel, mensenhandel, 'hactivisme' en terrorisme kwamen aan bod. Marijn van Schoote, cyber security expert bij het Havenbedrijf, benadrukt het belang van samenwerking. Omdat in het midden- en kleinbedrijf minder tijd en geld beschikbaar is voor deze complexe vraagstukken, proberen de experts van het Havenbedrijf nadrukkelijk kleinere bedrijven te bereiken. 'Want ook die bedrijven hangen aan cruciale netwerken die de haven draaiende houden. En de ketting is zo sterk als de zwakste schakel.' Voor deze ondernemers zijn er laagdrempelige elektronische lesprogramma's ontwikkeld. Ook is er gereedschap beschikbaar waarmee ondernemers kunnen vaststellen waar de pijnpunten zitten in hun systemen. **FERM-ROTTERDAM.NL**

MEER WETEN?

Bekijk de film waarin havenmeester René de Vries vertelt over digitale weerbaarheid op: **WWW.PORTOFROTTERDAM.COM/HAVENKRANT**

Havenmeester René de Vries zorgt als Port Cyber Resilience Officer dat iedereen in en rond de haven bewust let op digitale veiligheid.

HISTORISCHE HACKS

Elektronische aanvallen halen zelden het journaal of de krant. Deze incidenten haalden wel de pers:

- In de nacht van 13 op 14 december 2011 viel het handelsverkeer in de Rotterdamse haven vrijwel stil. Het computersysteem voor aangifte van im- en exportgoederen van de Douane en de Belastingdienst lag plat. Schepen konden niet uitvaren, vrachtwagens stonden stil.
- In de Antwerpse haven wisten in 2013 criminelen het besturingssysteem van een grote containerterminal te kraken. Hun doel: containers wegschuiven die werden gebruikt voor drugs-transporten.

Joe wil het Noordereiland laten varen

Matrozen zijn altijd zuinig op hun schip, weet oud-zeeman Joe Cillen. Dan moeten bewoners van het Rotterdamse Noordereiland toch ook zorgvuldig met hun 'vaartuig' kunnen omgaan? Vanuit de lucht bezien, is het eiland namelijk net een schip, vindt de kunstenaar die hier zijn kunst- én levensproject van maakte.

Beeldhouwer Panamarenko zei ooit: 'Je ziet het of je ziet het niet.' Dat geldt ook voor de missie van Joe Cillen. Want de Rotterdamse kunstenaar wil het Noordereiland laten varen. Op zijn initiatief zongen de eilandbewoners dan ook onlangs een scheepsopera. Ook publiceerde Joe een boek met vijftig scheepsjournalen, honderden foto's, interviews en een dvd. Of Motorschip (MS) Noordereiland ooit echt gaat varen, vindt Joe helemaal niet belangrijk. 'Het gaat om de metafoor, het is een virtuele reis. Een reis van ergens naar nergens.'

LOS BANDIG LEVEN

Van reizen weet Joe alles. Als jongeling verruilde hij zijn 'bekrompen' geboortedorp Paal in Belgisch Limburg voor het vrije bestaan van zeeman op de grote vaart. Zeven jaar lang monsterde hij aan in het Rattenkot te Antwerpen totdat schone Simone hem naar Rotterdam verleide. Het was de tijd van popfestivals zoals dat van Kralingen en Joe stortte zich vol overgave in een losbandig leven. Uiteindelijk belandde hij op het Noordereiland in het midden van Rotterdam, *clean*. De 71-jarige loopt tegenwoordig zelfs halve marathons, zwemt lange afstanden, is *freediver* en doet elke dag aan yoga. 'Mijn woonatelier de NE Gallery aan de Maaskade 140 was ooit een uitgewoond kraakpand. Ik heb de boel gerenoveerd en ben een eenmanschildersbedrijfje begonnen om mijn kunst en levensonderhoud te betalen.'

MS NOORDEREILAND

Nog maar net gesetteld, raakte Joe geboeid door de vorm van het Noordereiland. Van bovenaf lijkt het op een schip. Scheepsbemanning is doorgaans zuinig op hun schip, bedacht hij. Anders zinkt het. Wat als we de bewoners van het eiland stimuleren om op een soortgelijke manier met hun eiland om te laten gaan? 'In de conceptuele kunst is het idee belangrijker dan schoonheid of de uitvoering. Het gaat om de intellectuele uitdaging. Bij MS Noordereiland is het idee dat we met z'n allen op dezelfde schuit zitten. Als wij er niks van bakken, wie dan wel?' Om de eilanders te mobiliseren, legde Joe een scheepsjournaal aan. Geen gewoon wijkkrantje, maar een uitdagend kunstwerk met bijdragen van filosofen, kunstenaars en architecten,

maar ook van de gewone man. Vormgegeven door plaatselijke grafici werd het een *gesamtkunstwerk*. 'In het scheepsjournaal kun je lezen op welke manier je het leven op een schuit aangenamer maakt. Waar de reis ook heen gaat, het gaat vooral om de beleving.'

VAN ERGENS NAAR NERGENS

Eilanders raakten geboeid door het initiatief. Op het nieuwe appartementencomplex aan de voet van de Willemsbrug kwam dan ook een groen en rood stuur- en bakboordlicht. Langs de Maas werd een pad aangelegd. Het eiland kreeg een eigen munteenheden. En zeven jaar geleden begon Joe aan

Scheepsopera Noordereiland. Onlangs werd het muziekstuk uitgevoerd op de Smaragd 2 die deinde van plezier. 'Weken later sprak men nog over de uitvoering. En daar gaat het om. Om de saamhorigheid en de vreugde. Niet het resultaat maar de reis is belangrijk. De reis van ergens naar nergens. In wezen heb ik het over het samen iets proberen te creëren dat de situatie verbetert.' In dertig jaar is er zo op het eerste gezicht niet veel veranderd op het Noordereiland. Maar Joe ziet dat anders: hij is blij met de mensen die meedoen. 'Ik ben geen moralist! Ik kan hooguit zeggen: doe mee, probeer je omgeving eens met andere ogen te bekijken. Want: je ziet het, of je ziet het niet.'

Win
HET BOEK
'van paal naar pala'

Zo heet het kloekke boekwerk dat de weerslag vormt van de ruim dertig jaar die Joe Cillen in zijn Noordereiland-kunstproject stak. De opbrengt gaat naar PIMA (Pacific Island Medic Aid): Noordereilanders helpen zo andere eilanders die verstoken blijven van medische zorg. Het boek is verkrijgbaar bij uitgeverij Trichis. De Havenkrant geeft één exemplaar weg. Vertel ons waarom jij dit boek zo graag wilt hebben en wie weet ben je de gelukkige.

Mail naar:
havenkrant@
portofrotterdam.com
o.v.v. 'Noordereiland'.
trichispublishing.nl

PORTXL: INNOVATIE IN EEN SNELKOOKPAN

- » In honderd dagen tien jonge, innovatieve bedrijven klaarstomen voor de markt: dat is PortXL
- » De eerste editie leverde onder andere een op afval jagende robothaai op
- » in februari gaat een nieuwe lichter visionaire ondernemers aan de slag

'De Rotterdamse haven is niet meer de grootste, maar de haven wil wel uitgroeien tot de slimste haven', vertelt Carolien Sandee van PortXL.

'De haven wordt soms conservatief genoemd, maar de Rotterdamse haven bewijst het tegendeel met PortXL, een snelkookpan voor jonge, innovatieve bedrijven (*start-ups*). Het programma richt zich op de industrie in de haven. Tijdens een honderd dagen durend innovatieprogramma krijgen zo'n tien geselecteerde start-ups een mentor die hen intensief coacht om hun bedrijf van de grond te krijgen. Ze hebben toegang tot een netwerk van 180 mentoren, ruim 200 investeerders, bedrijven en sponsors.'

SCHONERE LEEFOMGEVING

Innovatie schept niet alleen nieuwe banen, maar heeft nog meer voordelen, volgens Carolien. De technologieën van de jonge bedrijven dragen bij aan een schonere haven en dus een schonere leefomgeving. 'De *waste shark* is daar een mooi voorbeeld van. Sinds kort jaagt deze varende drone van onze deelnemer Ranmarine op plastic in de Rotterdamse haven.' De samenwerking

De *Waste Shark*, een varende drone die afval opruimt - één van de winnende ideeën van PortXL 2016.

tussen het Havenbedrijf Rotterdam en Ranmarine is overigens niet het enige voorbeeld. De eerste editie van het start-up programma leverde voor zes van de twaalf start-ups klantcontracten op.

DEELNEMERS UIT DE HELE WERELD

Na het succes van de eerste lichter is het team van PortXL opnieuw op zoek naar bedrijven die willen meedoen. De nieuwe

zoektocht moet een *longlist* opleveren van achthonderd tot duizend start-ups. Na een strenge selectie gaan alleen de tien beste daarvan vanaf februari de snelkookpan in. Carolien: 'We zoeken wereldwijd naar de beste bedrijven. We kapen bedrijven daarmee niet weg uit hun eigen land; we helpen de ondernemers juist om een groot succes te worden, in Rotterdam en ver daarbuiten.'

PORTXL.ORG

UITGROEIEN TOT DE SLIMSTE HAVEN

PortXL is niet het enige innovatieve programma in de haven. Zo kunnen studenten in het Port Innovation Lab van het Havenbedrijf Rotterdam en YES!Delft nieuwe businessideeën creëren. Studenten, hackers, designers, coders en creatievelingen kunnen tijdens de World Port Hackathon aan de slag met open data en big data.

CONTAINER-SLOT

Deelnemers aan PortXL moeten met een idee komen dat is toegespitst op de haven. Drones zijn populair. Maar soms tappen de ondernemers uit een heel ander vaatje.

Zo bedachten de creatievelingen van Staffa IPI een 'containerslot'. Carolien: 'Nu worden op elke container handmatig vier sloten geplaatst.

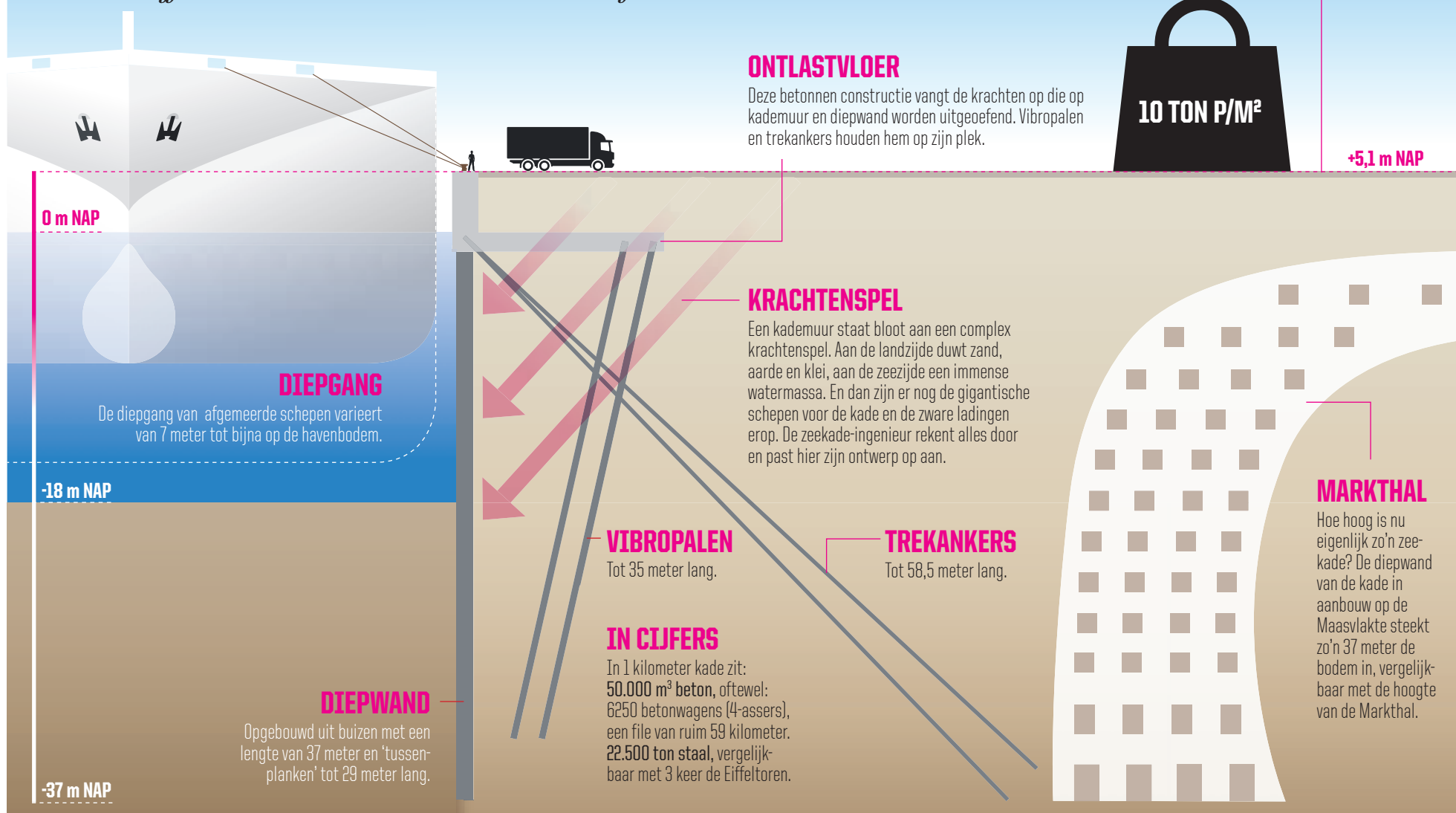
Dit bedrijf bedacht een systeem met een automatisch slot. Moet je nagaan wat een tijdswinst dit oplevert op een groot containerschip met duizenden containers.'

FOTO: MARC NOLTE

Een kade voor zware jongens

Een zeekade moet zijn mannetje staan. In weer en wind, met gigantische schepen ervoor en loodzware ladingen erop. Op Maasvlakte 2 bouwt Havenbedrijf Rotterdam een nieuwe kade. Zo steekt hij in elkaar.

Generaties kunstenaars lieten zich inspireren door de haven. Ken jij al deze kunstwerken en het verhaal erachter? Test je kennis en maak kans op de Grote Nederlandse Kunstkalender 2017.

Speel mee en win!

DE GROTE HAVENKUNSTQUIZ

1

Dit kunstwerk houdt sinds vorig jaar 'de wacht' op het recreatiestrand van Maasvlakte 2. Het Rotterdamse kunstenaarscollectief dat de Zandwacht bedacht, wil met deze metershoge gekromde bogen verbeelden hoe de duinen worden gevormd.
Quizvraag: hoe heet dit kunstenaarscollectief?

2

Felrode lichtmasten vormen sinds begin jaren negentig een baken voor bezoekers van het Schouburgplein. Over de inspiratiebron van de ontwerper kan geen misverstand bestaan: de kranen in de haven.
Quizvraag: wie is de ontwerper?

3

Dit acht meter hoge 'oliemannetje' staat op de kruising tegenover het Maritiem Museum. De achttien olievaten vormen een duidelijke verwijzing naar de petrochemische industrie die de Rotterdamse haven groot heeft gemaakt. Er zijn ook menselijke figuren in de stroperige oliemassa verwerkt. Een vrolijke boodschap lijkt het kunstwerk van de Rotterdammer Joep van Lieshout niet te vertellen.
Quizvraag: wat is de officiële naam van het kunstwerk?

4

Met dit standbeeld, gemaakt door Willem Verbon, kreeg havenbaron Lodewijk Pincoffs toch nog een verlaat eerbetoon. Uiteraard niet voor zijn rol in een boekhoudschandaal dat hem in 1879 halsoverkop naar Amerika deed vluchten. Wél voor de doorslaggevende rol die hij speelde bij de uitbreiding van de haven naar de zuidelijke Maasoever.
Quizvraag: hoe heet het gebouw waarvoor het standbeeld staat?

5

Alsof ze klaar staan om te varen, deze vijf bootjes 'van papier' op de Baai van Wiltonkade in Schiedamschen dijk. Ze herinneren aan het scheepvaartverkeer dat hier zag voordat de bedrijfstreek zich richting de Maas verplaatste.
Quizvraag: op welke werf liet kunstenaar Iwan Hofman de bootjes laten maken?

9

Maar liefst 46 meter hoog is deze Rotterdamse icoon van aluminium: De Boeg, het herdenkingsmonument voor de 3500 opvarenden van Nederlandse koopvaardij schepen die tijdens de Tweede Wereldoorlog omkwamen. Het ontwerp van Fred Carasso werd in de jaren zestig uitgebreid met beelden van een roerganger, drie zeelui en een verdrinkene.

Quizvraag: welke tekst staat op de zijkant van het monument?

10

Bijna was 'ie gestolen. Buurtbewoners ontdekten vorig jaar dat Ketelbinkie was losgewrikt van zijn sokkel op het 1e Katendrechtse Hoofd. De gemeente plaatste het beeld dit voorjaar weer terug; het zit nu muurvast en is dus *hufterproof*. En dus kan de 'straatjongen uit Rotterdam' uit de bekende smartlap blijven staren naar de passerende schepen waarop hij zo graag wil aanmonsteren.

Quizvraag: waar staat de kleinere kopie van het beeld, in de jaren negentig gemaakt door kunstenaar Huib Noorlander naar zijn eigen origineel uit 1973?

Stuur de tien antwoorden naar havenkrant@portofrotterdam.com o.v.v. 'havenkunstquiz'. Heb je alle vragen goed, dan maak je kans op een van de exemplaren van de Grote Nederlandse Kunstkalender 2017 die we weggeven.

6

Volgens het woordenboek is een 'folly' een bouwwerk dat met opzet nutteloos of bizar is. De verknijpte container bij de toegangsweg naar Heijplaat valt met recht in deze categorie. **Quizvraag:** wat is de officiële naam van deze creatie van Ron Nout, Femke Bijlsma en Allard en Wouter Roeterink?

7

In 1907 werd dit gedenkteken onthuld. Het monument aan de Veerkade is opgericht voor Pieter Caland, de bedenker van de Nieuwe Waterweg. Door een toevallige speling van het lot heeft dit kunstwerk het bombardement van 1940 overleefd: een jaar daarvoor werd het vanuit het stadscentrum naar het Scheepvaartkwartier verplaatst. **Quizvraag:** aan welke verkeersader stond het Caland-monument oorspronkelijk?

8

De eerste keer dat je een van deze 'verkeersborden' ziet, moet je waarschijnlijk even met je ogen knipperen: staat daar nu echt een bord dat waarschuwt voor 'dronken' lijsters? Jazeker. Net zoals de grote oorworm zijn eigen bord heeft, de rugstreeppad, de kleine stern, de grijze zeehond en nog veel meer dieren. **Quizvraag:** wat is de naam van dit kunstproject waarmee de Amerikaan Fritz Haeg voorbijgangers wil attenderen op het onvermoede leven tussen de havenindustrie op de Maasvlakte?

BAAN gescoord

Murat Kilic (22): 'Ik ben deze zomer afgestudeerd in de **procestechniek** aan de RDM Campus. Binnen een maand heb ik - via Watertalent en OMS - een baan gevonden als **operator bij Vopak**. Mooi werk. Wij zorgen dat chemicaliën snel en veilig worden overgepompt van schip naar kade en omgekeerd. Je hebt contact met mensen uit allerlei landen. Russen, Chinezen, noem maar op. En ik vind het fijn om in ploegdiensten te werken: twee ochtenden, twee middagen, twee nachten en dan vier dagen vrij. Hier kan ik nog wel even vooruit!'

Opleiding:

Procestechniek (mbo niveau 2 t/m 4)

Startsalaris operator:

2669 euro bruto per maand (bron: loonwijzer.nl)

KLIJK VOOR DE LAATSTE VACATURES OP:

- PORTOFROTTERDAM.COM/VACATURES
- TALENT-GEZOCHT.NL
- WATERTALENT.NL
- MARITIEMEVACATUREBANK.NL
- ROTTERDAMPORINFO.COM

De werkweek van...

EEN HAVENADVOCAAT

Steven Oude Alink is advocaat bij Van Traa Advocaten in Rotterdam.

Veel van zijn cliënten en zaken hebben te maken met de haven. Wat beleeft hij zoal?

MAANDAG

'De werkweek begint op kantoor met telefoontjes en e-mails beantwoorden.'

DINSDAG

's Middags heb ik een bespreking bij een transportonderneming in de haven. We spreken hun klantcontracten door. Risico's voor mijn cliënt sluit ik hierin zo veel mogelijk uit.'

WOENSDAG

'Ik krijg vanuit Engeland instructies om beslag te leggen op een schip dat deze ochtend de haven binnenvaart. Met collega's werk ik aan het verzoekschrift, dat we 's middags indienen bij de Rechtbank Rotterdam. Ondertussen volgen we de gps-positie van het schip. Zodra de rechter het beslag heeft toegestaan, rijdt er een deurwaarder naar de haven en legt het schip aan de spreekwoordelijke ketting. Pas wanneer namens de scheepseigenaar een bankgarantie wordt afgegeven, kan het beslag weer worden opgeheven. Door tussenkomst van de rechter krijgt onze Engelse cliënt

zekerheid over de betaling. Zonder bankgarantie zou het schip uiteindelijk in de rechtbank kunnen worden geveild.'

DONDERDAG

'Afgelopen zomer is een nieuwe wet aangenomen: alleen de Rechtbank Rotterdam behandelt scheepvaartzaken in Nederland. Zoals bijvoorbeeld zogenoemde ladingclaims, in geval van schade aan goederen tijdens vervoer over zee of binnenwateren. En uiteraard ook aanvaringen met schepen. Vandaag ga ik naar de rechtbank voor iets heel anders: een scheepsveiling. Namens een potentiële koper ben ik aanwezig om te bieden op een schip.'

VRIJDAG

'Vandaag moet ik naar een andere haven: luchthaven Schiphol, voor een bespreking over schade aan een vliegtuig. Als advocaat in de haven werken is nooit saai!'

'Vandaag ga ik naar de rechtbank voor een scheepsveiling'

Steven (40) studeerde in 2001 af aan de Universiteit Leiden en werkt sindsdien als advocaat gespecialiseerd in internationale handel en transport. Het gemiddelde startsalaris van een transportrechtadvocaat is rond de 3000 euro bruto per maand.

FOTO: BOB VAN DER VLIET

HANDEN UIT DE MOUWEN voor ijzerertschip de Berge Stahl

'Farenlang was dit het vlaggenschip van de Rotterdamse haven'

David van der Sluijs was twintig jaar lang de vaste scheepsagent van ijzerertsreus de Berge Stahl.

Twee decennia agent van hetzelfde schip, dat is uniek.

Zeker in deze tijd, legt David uit: 'De branche beleeft roerige tijden: acht jaar geleden was de charterprijs van een ijzerertschip tien keer hoger dan nu. Dus worden dit soort schepen niet meer voor een lange periode gecharterd maar per transport.'

De Rotterdamse waterklerk is trots op zijn werk voor de Berge Stahl: dit was niet zo maar een schip, maar hét grootste 'droge bulk' schip van de haven. Hij weet alles van het schip; de averij (schade) die het opliep in de Golf van Biskaje tijdens een 'vliegende storm', de filmploegen die op het 'vlaggenschip van de Rotterdamse haven' kwamen. Maar bovenal kent hij de

meeste bemanningsleden, omdat het schip ieder jaar zo'n tien keer de Rotterdamse haven aandeed. David nam de kapiteins mee naar huis en bezocht ze in India. Hij maakte zelfs in India het huwelijk mee van de dochter van kapitein Sukh Pal. Een dergelijke band zal hij nooit meer opbouwen met de bemanning van een ander schip. Dit jaar vertrekt de Berge Stahl voorgoed uit Rotterdam. Het schip wordt vervangen door zogenoemde *Newcastlemax*-schepen; kleinere bulkcarriers die veel flexibeler inzetbaar zijn.

Lees het uitgebreide verhaal van David in de online Havenkrant:

WWW.PORTOFROTTERDAM.COM/HAVENKRANT

WAT DOET EEN WATERKLERK?

De agent, oftewel de waterklerk, is volgens David van der Sluijs de schakel tussen wal en schip. 'Je zorgt ervoor dat de hele aanloop vlekkeloos gebeurt. Je onderhoudt de contacten met de rederij of charteraar, de stuwadoor en de diverse scheepsleveranciers. Je bent daarnaast het aanspreekpunt voor de douane en immigratieautoriteiten. Je behandelt het schip letterlijk van A tot Z. Van de aanloop totdat het weer het zeegat uitvaart.'

FOTO: RIES VAN WENDEL DE JODDE

Jong aan de bak in de haven

Havenwerk vies en zwaar? Welnee. Vraag maar aan deze drie jongeren. Voor elk opleidingsniveau biedt de haven kansen op mooie banen met toekomstperspectief.

ZONDER NINAH KOMEN DE CONTAINERS NIET AAN

Tk werk al sinds mijn zeventiende. Eerst bij broodjeszaak Subway, daarna bij Kruidvat, maar ik kreeg geen vast contract. Een vriendin werkte in de haven en tipte me om daar ook eens over na te denken. Ik ben toen naar een open avond van het Scheepvaart en Transport College (STC) gegaan en was meteen geboeid. De grootheid van de haven, de vele mogelijkheden. Ik heb me ingeschreven voor de opleiding medewerker Havenlogistiek en tegelijk gesolliciteerd op een leerlingvacature bij APM Terminals. Want ik wilde wel de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) doen. Dat betekent: vier dagen werken, één dag naar school. Bij APM werd ik aangenomen en kon meteen aan de slag. Op dit moment werk ik vooral aan de balie. Daar heb ik via

de intercom contact met de vrachtwagenchauffeurs en maak ik hun papieren in orde. Zijn de documenten geldig, is de lading goed aangemeld, zijn er invoerrechten betaald? Dat soort dingen controleer ik. De volgende stap is om dat ook voor de binnenvaartschepen en de treinen te doen. Volgend jaar ga ik misschien meelopen op de 'toren'. Ik heb het erg naar mijn zin – ik heb het gevoel dat ik echt iets bijdraag. En de haven is een boeiende plek. Je ziet de hele wereld langskomen. Wat de toekomst betreft ben ik optimistisch. Je krijgt hier veel kansen als je je best doet. Ik hoop te kunnen doorgroeien naar een leidinggevende functie. En wat ook niet verkeerd is: ik verdien hier nu al twee keer zoveel voor minder uren werk dan bij mijn vorige baan.'

FOTO: THEO VAN PELT

JULIETTE LAAT ONDERZEEËRS VAREN OP WATERSTOF

Toen ik op de havo zat, wist ik niet zo goed wat ik er na wilde doen. Ik heb bij allerlei studies gekeken, zoals fysiotherapie, maar ook elektrotechniek en werktuigbouwkunde. Uiteindelijk heb ik voor het laatste gekozen. Ik wil graag weten hoe dingen in elkaar zitten. En wat helpt: op de middelbare school was ik goed in vakken als wiskunde, natuurkunde en scheikunde. De opleiding is heel breed. Je leert ontwerpen, maar kunt later ook het technisch onderhoud in. In mijn vierde jaar heb ik bij RDM Centre of Expertise mijn afstudeeronderzoek gedaan. Ik onderzocht de bruikbaarheid van waterstofgas als energiebron voor de nieuwe generatie onderzeeërs die de marine wil aanschaffen. Als je waterstof op een schone manier produceert – bijvoorbeeld met stroom van een windmolen – is het een duurzaam alternatief voor fossiele brandstoffen. Ik heb een installatie ontworpen die waterstof produceert, waarna een brandstofcel de boel omzet in elektriciteit voor de accu's van de onderzeeër. Daarmee kan hij wel drie weken onderwater blijven. Nu is dat drie dagen met een dieselgenerator. Ook wordt onderzocht of mijn ontwerp bruikbaar is voor aquabots, onbemande vaartuigen die we in de toekomst steeds vaker in de haven zullen zien. Mijn toekomstplannen? Volgend jaar wil ik graag verder studeren aan de TU Delft. Maar in de tussentijd werk ik nog voor het RDM Centre of Expertise. Het is een boeiende plek om rond te lopen, met alle innovatieve projecten die hier worden uitgewerkt en te midden van de havenindustrie natuurlijk.'

JUSTIN ONTWERPT SCHEPEN

Mijn liefde voor schepen zat er al vroeg in. Thuis hadden we een plezierjachtje waarmee we veel hebben gevaren. Toen ik ouder werd, werkte ik in vakanties bij een onderaannemer in de scheepsbouw – leidingen aanleggen, dat soort klussen. Na het vwo stond ik voor de keus: universiteit of hbo? Ik koos voor hbo Maritieme Techniek, omdat de praktische kant meer bij mij past. Je leert tijdens de opleiding de basis van het scheepsontwerpen. Hoe maak je een stabiel vaartuig dat voldoet aan alle regels en eisen? Het hele proces van klantwens tot hoe het

schip eruitziet, dat heb ik pas ervaren tijdens mijn stage bij Damen Shipyards. Op de engineering afdeling hielp ik met het uitwerken van de ontwerpen voor werkschepen, zoals een duwboot en een klein vrachtschip. Dat gebeurt allemaal digitaal. Ook mijn afstudeeropdracht heb ik bij Damen gedaan: ik ontwierp een eerste concept voor een zogenaamd *decommissioning* schip. Dat is een schip dat olieplatformen kan verwijderen en transporteren, een nieuwe markt voor Damen. Inmiddels heb ik bij Damen een baan op de engineering afdeling. Hier valt voor mij de komende jaren nog veel te leren. Damen onderzoekt of het decommissioning schip dat ik heb ontworpen, kan worden doorontwikkeld. Dus misschien heeft mijn ontwerp wel toekomst.'

FOTO: DAMEN SHIPYARDS

FOTO: THEO VAN PELT

NINAH STEEN (22)

Studeert: medewerker havenlogistiek (mbo niveau 2) aan het Scheepvaart en Transport College (STC).

Werkt bij: APM Terminals.

Een medewerkers havenlogistiek is: een echte doener die het een uitdaging vindt de papierwinkel op orde te houden.

Salaris: Ninah verdient nu twee keer zoveel dan bij haar laatste baan als winkelkracht.

Gemiddeld startsalaris: 1771 euro bruto per maand voor een medewerker havenlogistiek. (bron: loonwijzer.nl)

JULIETTE VAN DER JAGT (22)

Studeert: hbo Werktuigbouwkunde aan de Hogeschool Rotterdam.

Werkt tijdelijk bij: RDM Centre of Expertise.

Toekomstplannen: Juliette wil volgend jaar een vervolgstudie doen aan de TU Delft.

Om werktuigbouwkunde te studeren, moet je: 'Goed zijn in exacte vakken, kunnen samenwerken aan projecten en een beetje creatief zijn.'

Gemiddeld startsalaris: 2456 euro bruto per maand voor een ingenieur werktuigbouwkunde (hbo). (bron: loonwijzer.nl)

JUSTIN RIETVELD (22)

Studeerde: Maritieme Techniek aan de Rotterdam Mainport University (RMU), een samenwerking van Scheepvaart en Transport College (STC) en Hogeschool Rotterdam.

Werkt nu bij: Damen Shipyards Group als Engineer Ship Building.

Voor deze baan moet je: 'Technisch aangelegd zijn, ruimtelijk inzicht hebben en initiatief tonen.'

Bijzonderheden: Justin ontwierp een schip als afstudeeropdracht en sleepte daarmee de derde prijs bij de Bachelor Thesis Award van de Hogeschool Rotterdam in de wacht. Ook was hij genomineerd voor de Maritime Designer Award van Netherlands Maritime Technology.

Gemiddeld startsalaris: 2694 euro bruto per maand voor een ingenieur maritieme techniek. (bron: loonwijzer.nl)

Mijn HAVENSTAD

De Rotterdamse schrijver Ernest van der Kwast staart graag naar zeeschepen. 'Ik hoop dat ik een keer mee mag.' Maak kennis met zijn havenstad.

Het liefst zou Ernest zien dat zijn boek 'Het wonder dat niet omvalt' aan nieuwe Rotterdammers wordt gegeven, in plaats van een plattegrond of reisgids. In het boek portretteert hij bijzondere Rotterdammers. Met zijn verhalen wil de schrijver de schoonheid van de stad laten zien. 'Je hebt natuurlijk de prachtige skyline van Rotterdam, maar ik geloof dat de echte schoonheid van Rotterdam in de mensen zit.' Ernest schrijft bijvoorbeeld over een Rotterdamse taxichauffeur met Gilles de la Tourette, een hondenfluisteraar in Nesseland en een voormalig schippersvrouw die noodgedwongen aan wal moest en brugwachter van de Erasmusbrug werd. Hij glimlacht: 'Ik wilde zo graag op de knop 'brug open' drukken.' De schrijver groeide op in Kralingen, waar hij veel fietste met zijn broers. En nog steeds stapt hij dagelijks op zijn rijwiel. Om naar de schepen te kijken die door de Nieuwe Maas varen. 'Ik fiets graag over de Maasboulevard. Om met de wind in je rug een schip in te halen, dan geeft zo'n groots gevoel.' Maar ook voor plekken dieper in de haven draait Ernest zijn hand niet om. 'De haven is steeds verder van de

stad. Als je dan naar Heijplaat fietst met de wind die in je gezicht slaat, dat heeft echt iets moois.' Onderweg staart hij naar de zeeschepen, in de hoop dat hij ooit een keer mee mag. 'Ik vind zeeschepen prachtig, met hun ronkende motoren.' De natuur zoekt hij graag op de Landtong in Rozenburg. 'Met een gids de Landtong verkennen, is geweldig. Zoals de gids zei: 'De Landtong is de Grand Canyon van Rotterdam, prachtig!' Het gaat Ernest echt om vrachtschepen. Cruiseschepen bekijkt hij dan ook alleen voor zijn kinderen: 'Dat vind ik niks, er moet wel gewerkt worden.' Niet voor niets is het zijn missie om een ode aan de roeiers te brengen in de volgende druk van zijn boek. 'En als mensen tips hebben voor interessante Rotterdammers, dan hoor ik het graag!'

*'De echte
schoonheid van
Rotterdam zit
in de mensen'*

BELEEF- DE-HAVEN- TIPS VAN Ernest:

1. Schepen inhalen op de fiets.
2. Struinen op Heijplaat.
3. Wandelen op de Landtong bij Rozenburg.

Win

Win het gesigeneerde nieuwe boek van Ernest van der Kwast.

Met welke roman debuteerde de Rotterdammer in 2005? Stuur het antwoord naar havenkrant@portofortterdam.com o.v.v. 'Ernest'. Inzenders van het goede antwoord maken kans op een van de vijf exemplaren van zijn nieuwe boek 'Het wonder dat niet omvalt' die we verloten.

Kinderspagna

DE REDDER van Sinterklaas

Weet je nog, de intocht van Sinterklaas in Maasvluis? Dat zijn stoomboot vast kwam te zitten omdat hij te zwaar was beladen met pakjes? En hoe stoomsleper De Furie te hulp schoot en hem naar de kade sleepte? Wist je dat je deze bijzondere, honderd jaar oude sleepboot zelf kunt bezoeken? Elke woensdagmiddag van 14 tot 17 uur en op zaterdag van 10 tot 17 uur. Entreprijs: €3 p.p.

FURIE.NL

KERST lichtjes

Zodra Sinterklaas het land uit is, kun je in de kerststemming komen. Vanaf 6 december staat voor station Rotterdam Centraal een vorstelijke kerstboom van vijftien meter hoog. Uiteraard rijkelijk versierd met kerstlichtjes. Maar de grootste 'kerstboom' van Rotterdam en omstreken? Dat is natuurlijk gewoon de haven met zijn 'lichtjeszee' die in de winter maanden zo'n spectaculaire aanblik biedt, bijvoorbeeld vanaf de FutureLand Ferry (zaterdag 12 voor meer info).

Voor het (OOG)LAPJE

Piraten dragen ooglapjes, dat weet iedereen. Maar niet om de lege oogkas af te dekken die ze hebben overgehouden aan een woest gevecht, zoals de meeste mensen denken. Nee, ze deden het om één oog gewend te houden aan het donker. Als ze dan benedendeks gingen – waar het pikkedonker was – schoven ze hun lapje opzij en konden ze meteen wat zien. Probeer het zelf maar eens uit. Heb je geen ooglapje? Met karton en elastiekjes kun je er zelf eentje maken. Of bekijk de volgende knutsel tip: KIIND.NL/ARTICLE332/

De leukste spreekbeurt zit in een box

Met echt oerzand en een 30.000 jaar oud mammoetbot je klasgenootjes vertellen over de havenuitbreiding. Teun leende de spreekbeurtbox van informatiecentrum FutureLand en mag nu ook nog op rondvaart.

SPREEKBEURTBOX

De spreekbeurtbox voor groepen 7 en 8 kun je tegen een borg van 25 euro lenen en ophalen bij FutureLand. Als je een voldoende scoort voor je spreekbeurt, krijg je bij het terugbrengen twee kaartjes cadeau voor een rondvaart met de FutureLand Ferry!

Meer weten?

FUTURELAND.NL

MV2 Magazine

Informatiebladen (13 stuks)

Pot 30.000 jaar oud oerzand

3D-bril

Maasvlakte 2 in vogelvlucht

FutureLand folder

Mammoetbot (kuitbeen)

Schets mammoetskelet

USB-stick met foto's en korte film over de aanleg van Maasvlakte 2

Tleun (11) uit Stompeteren kwam door zijn opa op het idee om zijn spreekbeurt over Maasvlakte 2 te houden. Die werkte aan de aanleg van deze nieuwe havens. Het onderwerp sloot mooi aan bij de lesstof, want de meester van Teun had met aardrijkskunde de betekenis van de Rotterdamse haven voor Europa besproken. Met een presentatie vol foto's en filmpjes uit de box vertelde Teun over de geschiedenis van de Rotterdamse haven. Hoe Maasvlakte 2 is aangelegd en hoe oeroude botten zijn gevonden bij het opspuiten van Maasvlaktezand. Teun: 'Ik heb het mammoetbot rond laten gaan in de klas. Iedereen kon voelen hoe zwaar 'ie is'. De meester en de klas vonden het een heel 'vette' spreekbeurt: 'Ik heb zelfs een G gekregen, het hoogste cijfer!' Met zijn spreekbeurt won Teun twee kaartjes voor een rondvaart door de nieuwe havens: 'En opa mag mee!'

SPECIAL VOOR DOCENTEN...

...zijn er kant en klare lespakketten beschikbaar over de aanleg van Maasvlakte 2. Geschikt voor bovenbouw primair onderwijs en middelbaar onderwijs. www.futureland.nl/lesmateriaal

Vraag het

DE HAVENMEESTER

Waarom zie ik zoveel schepen voor de kust stilliggen als ik aan het strand ben?

'Die schepen voor de kust liggen even 'geparkeerd'. Soms wachten ze op een plekje in de haven, of op een nieuwe opdracht. Of – en dat gebeurt ook vaak – het zijn tankers die wachten op een betere prijs voor de olie die ze aan boord hebben. Er is nu wereldwijd een grote voorraad ruwe olie, waardoor de vraag naar 'nieuwe' olie is afgenomen. En als de vraag afneemt, gaat ook de prijs omlaag. De kapiteins hopen dat als ze even wachten, de vraag aantrekt en ook de prijs per vat een paar cent stijgt. Op een schip met duizenden liters olie aan boord scheelt dat veel geld. Ik hoor je denken: liggen ze dan niet in de weg voor andere schepen? Nee hoor, de zee is verdeeld in vaarroutes – een soort snelwegen. Daartussen zijn speciaal aangewezen ankergebieden, waar schepen mogen parkeren.'

Heb jij een vraag voor de Havenmeester? Mail naar: havenkrant@portofrotterdam.com o.v.v. 'Havenmeester'.

BINKIE

door ALEX TURK

DAAR SNAP IK NOU NIKS VAN, OPA... HOE KRIJGT SINTERKLAAS TOCH AL DIE CADEAUTJES VOOR ALLE KINDEREN IN NEDERLAND?!

ECHT MEGA-VEEL!

DAT PAST TOCH NOOIT OP ZO'N KLEINE STOOMBOOT?!

MET EEN MEGA-CONTAINERSCHIP, NATUURLIJK!

AGENDA

DOORLOPEND

BRAINWAVES

De maritieme industrie bruist van de energie. Maak kennis met vijf maritieme innovaties in de scheepvaart en scheepsbouw bij de nieuwe tentoonstelling Brainwaves in het Maritiem Museum. Te zien t/m 24 sept 2017. Di-za 10-17 uur, zon- en feestdagen 11-17 uur. €10 (volwassenen), €6 (4 t/m 15 jaar). Leuvehaven 1, Rotterdam 010 413 2680 maritiemmuseum.nl

RESTAURANT NAUTIQUE

Het Delta Hotel aan de Maasboulevard in Vlaardingens ademt haven. Met uitzicht op voorbijtrekkende schepen op de Maas

kun je genieten van een menukaart gevuld met gerechten uit de wereldhavensteden. 010 434 5477 deltahotel.nl

VAN MOERAS TOT WERELDSTAD

De tentoonstelling 'Geschiedenis van de stad' in Museum Rotterdam neemt je mee op een reis door de tijd. Van eerste bewoners tot snelgroeiende industriële havenstad. En zie hoe Rotterdam zich na het bombardement ontkiemt tot de huidige metropool. Di-za 10-17 uur. €7,50 (volwassenen), €2,50 (4 t/m 17 jaar).

Museum Rotterdam Rodezand 26 Rotterdam 010 217 6750 museumrotterdam.nl

DECEMBER

FUTURELAND LICHTJESTOUR

De haven van Rotterdam is tijdens de donkere dagen net een grote kerstboom met al zijn fonkelende lichtjes. Vaar mee op de FutureLand ferry en zie de terminals zoals je ze nog nooit zag. Wel reserveren! Kijk voor vaartijden op de website. FutureLand is tijdens de kerstvakantie gesloten op eerste kerstdag en nieuwjaarsdag, maar open op tweede kerstdag. Europaweg 902 Maasvlakte Rotterdam 010 252 2520 futureland.nl

KERSTMARKT UIT JE EIGEN STAD

Doe op 11 december je kerstinkopen op de kerstmarkt van Uit Je Eigen Stad. Adopteer een kerstboom, drink een kop warme chocomel en geniet van het uitzicht op het Merwe-Vierhavensgebied. Ideaal in combinatie met een winterse wandeltocht door de stadshavens. Marconistraat 39 Rotterdam 010 820 8909 uitjeeigenstad.nl

OUDE EN NIEUW

HALLO 2017!

Geen betere start van het nieuwe jaar dan met elkaar. Vier het groots, met heel veel Rotterdammers: kom vanaf 22:30 uur naar de Boompjeskade. Om precies 00:00 uur knalt het vuurwerk vanaf de Erasmusbrug. 10, 9, 8... hetnationalevuurwerk.nl

Offshore Experience

DURF JIJ HET AAN?

Ga mee op een uitdagende zoektocht naar energie op zee en ervaar zelf het lastige werk dat boormeesters, kraanmachinisten, windmolen-specialisten en helikopterpiloten hier uitvoeren. Want op zee wordt een derde van onze energie gewonnen, onder alle mogelijke omstandigheden: met harde wind en te midden van metershoge

golven. Ervaar het zelf door middel van 360-graden-filmprojecties, simulaties en levensgrote modellen. Al je zintuigen worden geprikkeld. Durf jij het aan?

Kosten: €10 voor volwassenen, €6 voor kinderen (4 t/m 15 jaar). Geopend: di t/m za 10-17 uur, zon- en feestdagen 11-17 uur. Leuvehaven 1, Rotterdam 010 413 2680 MARTIEMUSEUM.NL

Win KAARTJES VOOR HET MARITIEM MUSEUM

Hoe diep ga je met de lift onder water op de tentoonstelling? Onder inzenders van het goede antwoord verloten we kaartjes voor de tentoonstelling. Mail je antwoord naar havenkrant@portofrotterdam.com o.v.v. 'offshore'.

LEER HACKEN IN DE KERSTVAKANTIE

Ben jij tussen de 12 en 16 jaar en geïnteresseerd in technologie? Dan is de *Captain Hack - Port Hacklab Highschool* iets voor jou. In de kerstvakantie kun je hier – gratis – leren hacken en beschermen. Leermeesters zijn de hackers van Deloitte; de winnaars van de Global Cyberlympics. Er zijn presentaties en experts laten zien hoe je een klein netwerk

platlegt of een wifi-netwerk hackt. Ook aanwezig: 3D-printer en *virtual reality*-bril. **Wanneer:** 29 december tussen 09:00 en 16:00 uur. **Waar:** Maastoren, 44ste verdieping, Wilhelminakade 101, Rotterdam. **Vol=vol:** Voor 35 deelnemers maximaal, dus meld je snel aan! **Aanmelden:** Stuur een mail naar: CAPTAINHACK@PORTOFROTTERDAM.COM

Nieuwe Waterweg viert feestje

Als je je 150-ste verjaardag kan vieren, ben je bepaald niet 'nieuw' meer. Tenzij je 'Nieuwe Waterweg' heet.

Zonder Nieuwe Waterweg geen haven van Rotterdam. Althans, niet in zijn huidige omvang. Want pas met de aanleg van dit kanaal liep de scheepvaart van en naar Rotterdam nooit meer vast op de zandbanken in de toenmalige rivierdelta. Waarmee de weg vrij kwam voor de onstuimige groei van de haven in de twintigste eeuw. In 1866 begonnen de werkzaamheden,

wat nu – 150 jaar later – wordt gevierd met twee tentoonstellingen, één in Fort 1881 en één het Keringhuis, beide in Hoek van Holland.

Fort 1881, Stationsweg 80-82, Hoek van Holland FORT1881.NL

Keringhuis, Maeslantkeringweg 139, Hoek van Holland KERINGHUIS.NL

Deze krant is verrijkt met Layar. Dit is aangeduid met bovenstaand icoon. Het betekent dat een artikel extra media bevat die zijn te bekijken met de Layar-app op je smartphone.

Stap 1

Download de gratis Layar-app voor Android of iPhone.

Stap 2

Open Layar bij artikelen met het Layar-icoon, houd de smartphone boven de pagina en druk op 'tap to view'.

Stap 3

Kijk, luister en lees meer dan in de Havenkrant alleen.

BEZOEKADRES

Havenbedrijf Rotterdam
World Port Center (WPC)
Wilhelminakade 909, 3072 AP
Rotterdam
Havennummer 1247

POSTADRES

Afdeling Corporate Communicatie
Postbus 6622, 3002 AP Rotterdam
010-2521010
havenkrant@portofrotterdam.com

COLOFON

De Havenkrant is een uitgave van het Havenbedrijf Rotterdam. De krant wordt vier keer per jaar verspreid onder inwoners van de regio Rijnmond in een oplage van 530.000 exemplaren. Overname van artikelen en beeld uit de Havenkrant is alleen toegestaan na schriftelijke goedkeuring van het Havenbedrijf Rotterdam. De inhoud is met zorg gemaakt. Ondanks de zorgvuldigheid kunnen er onjuistheden in staan. Aan de inhoud van de krant kunnen geen rechten worden ontleend. Meningen in deze krant zijn niet noodzakelijkerwijs de mening van de directie van het Havenbedrijf Rotterdam.

SUGGESTIES?

Mail: havenkrant@portofrotterdam.com
Post: Havenbedrijf Rotterdam, redactie Havenkrant, Postbus 6622, 3002 AP Rotterdam.

REDACTIE Anouska Hoogendoorn-Lagerwaard (hoofdredacteur), Erik Stenhuis (eindredacteur), Simone Opschoor-den Braber, Salina Janssen (stagiaire), Tie Schellekens, Gijs Warmenhoven (Havenbedrijf Rotterdam); Maureen Land, Rody van der Pols (Maters & Hermesen Journalistiek) **TEXTEN** Havenbedrijf Rotterdam, Maters & Hermesen Journalistiek **FOTOGRAFIE** Jiri Buller, Marc Nolte, Andreas Terlaak, Theo van Pelt, Bob van der Vliet, Ries van Wendel de Jood, Erik Buis, Hollandse Hoogte **COVER** Ries van Wendel de Jood **INFOGRAPHIC** Jan Peter Hemminga **CONCEPT** Heino van Benthum en Jeroen Maters (Maters & Hermesen Journalistiek) **BASISONTWERP** Jelle Hoogendam (Maters & Hermesen Vormgeving) en Luis Mendo (G000 Inc.) **ART DIRECTION EN VORMGEVING** Jan Peter Hemminga (Maters & Hermesen Vormgeving) **LITHOGRAFIE** Mark Boon **DRUK** Janssen/Pers Gennep **VERSPREIDING** Reclameverspreiding Bouwman, Cultuurkoerier

